

במשנה: שחט ביום וזרק בלילה, בלילה וזרק ביום.

דעתך שבפסול זה לא תהיה מעילה, קא משמע לן שאף על פי כן מועלין בו.

★ ★

במשנה: איזו היא שלא היה לה שעת היתר לכהנים כו' כשקבלו פסולין וזרקו את דמה.

בתוס' יום טוב העיר ל"ל שנה גם כן "הולכה" שהיא גם כן עבודה, בין קבלה לזריקה, ותירץ דנקט תחלת העבודות - קבלה, וסוף העבודות - זריקה, וממילא הולכה היא בכלל.

אמנם בליקוטים שבמשניות (כשם שושנים לדוד) תירץ, דבפלוגתא לא קא מיירי, ובסוף פ"ק דזבחים ס"ל רבי שמעון ד"הולכה" לא הוי עבודה הפוסלת, דהיא דבר שאינו מעכב, דהא אפשר לשחוט בהמה ליד המזבח, מבלי צורך - בהולכה, ולכן אם פסול הולין את הדם, יחזיר כשר ויולין, ולכן לא שנה כאן הולכה.

★ ★

בגמ': כשהוא חי לא מעל עד שיפגום.

ובתב רש"י (סוד"ה כשהוא) אבל בשאר קדשים כגון עולה ואשם ושלמי ציבור דלאו לכפרה קאתי כו' עכ"ל. ונשאל בשו"ת מנחת אלעזר (ח"ב סוף סי' נ"ט) דהרי אשם גזלות ואשם מעילות לכפרה אתו, ואמאי כתב רש"י דאשם לאו לכפרה קא אתי?

ותירץ ע"ז המנחת אלעזר: מנ"ל דאיירי רש"י באלו האשמות שבאו לכפר, שיכול להקשות על זה, הלא י"ל דכוונת רש"י באשמות שלא באו לכפר, כגון אשם נזיר ואשם מצורע, שבאו רק להכשיר, ולא לכפר, ע"י מנחות (צ"א ע"ב) דבעינן תרי קראי, משום דאשם להכשיר וחטאת לכפר.

וגם עיין מנחות (דף ד' ע"ב) דאמרינן כיון דאיכא אשם גזילות ואשם מעילות כו' לא פסיקא לי, ע"ש בשטמ"ק בשם גליון רגמ"ה דאי הוה אמר חוץ מפסח ואשם, לא ידענא באיזה אשם קאמר, אי אשם דלהכשיר או אשם דלכפר עכ"ל, הרי דאשם סתם, קרינן גם לאשמות שבאין להכשיר ולא לכפר. ואם כן גם כן י"ל בכוונת רש"י שכתב "אשם" סתם, וכוונתו לאותם אשמות שבאים להכשיר ע"כ.

★ ★

כתב בספר שיעורי היום: גירסת הראשונים במשנה היתה שתחילה כתב התנא שחט ביום וזרק בלילה, ואחר כך שחט בלילה וזרק ביום. ופירש המפרש במשנה, שזו ואין צריך לומר זו קתני. שאמנם הציור של שחט ביום וזרק בלילה הוא חידוש גדול יותר שיש בו מעילה, כיון שפסולו גדול יותר, וכיון שהשמיענו שאף באופן זה יש בו מעילה, אין צריך לומר שבאופן של שחט בלילה וזרק ביום שיש בו מעילה, מכל מקום כן דרך התנא, שזו ואין צריך לומר זו.

ואמנם הגמרא שעשתה צריכותא ואמרה שצריך להשמיענו את שני הדינים, משמע שגירסת הגמרא היתה, שתחילה כתוב במשנת שחט בלילה וזרק ביום ואחר כך שחט ביום וזרק בלילה, והדין השני הוא חידוש גדול יותר מהחידוש הראשון שנאמר במשנה, וכן כתבו התוספות, שהגירסא שכתב במשנה תחילה שחט ביום וזרק בלילה הוא שיבוש, ותחילה צריך לגרוס שחט בלילה וזרק ביום כפי שמשמע מהצריכותא של הגמרא. והמפרש כתב שאין הגמרא סוברת שזו ואין צריך לומר זו קתני, וע"כ עשתה צריכותא.

ובתב ביאור חדש, שצריך לומר שגירסת הגמרא היתה שגרסו במשנה רק בבא אחת שחט ביום וזרק בלילה, ולדבריו יש לומר שהצריכותא שהגמרא עושה, אין כוונת הגמרא שכן כתוב במשנה, אלא שהגמרא אומרת שבחידוש המשנה יש חידוש גדול, שלא רק בשחט בלילה וזרק ביום יש מעילה, אלא אף בשחט ביום וזרק בלילה יש מעילה.

ובשיטה מקובצת [אות ל"ה] מיישב את גירסת המשנה כפי שגרס המפרש וכפי שהיתה גירסת התוספות לפני שהם שינו את הגירסא. ויש חידוש בדין של שחט בלילה וזרק ביום יותר משחט ביום וזרק בלילה, וכך מתפרשת הצריכותא של הגמרא, שבשחט ביום וזרק בלילה הפסול הוא רק בזריקה והשחיטה נעשתה בהכשר. מה שאין כן באופן של שחט בלילה וזרק ביום, שיש פסול בקרבן מצד השחיטה שנעשתה בלילה, וכמו כן יש פסול בדם הקרבן מחמת שהוא לן בלילה ונפסל בלינה, ואם כן היה סלקא